

ויהי ביום השלישי

And It Happened on the Third Day...

A Journey Through the Midrash

(1) שבת פח.

דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא:

בריך רחמנא דיהב

אוריגן תליתאי

לעם תליתאי

על ידי תליתאי

ביום תליתאי

בירחא תליתאי

(2) בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת וירא פרשה נו

ביום השלישי וגו' יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו

ביום השלישי שלשבטים ויאמר יוסף אליהם ביום השלישי

ביום שלישי שלמתן תורה ויהי ביום השלישי בהיות הבקר

ביום שלישי שלמרגלים ונחבאתם שמה שלשת ימים

ביום שלישי שליונה ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים

ביום שלישי של עולי גולה ונחנה שם ימים שלשה

ביום שלישי שלתחיית המתים יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו

ביום שלישי שלאסתר ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות - לבשה מלכות בית אביה,

באי זו זכות,

רבנין אמ' בזכות יום שלישי שלמתן תורה,

ר' לוי אמר בזכות יום שלישי שלאברהם ביום השלישי וגו'.

(3) אסתר רבה (וילגא) פרשה ט

ד"א ויהי ביום השלישי, לעולם אין ישראל נתונין בצרה יותר מג' ימים

שהרי באברהם כתיב ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק,

השבטים ויאסף אותם אל משמר שלשת ימים,

יונה שנאמר ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלשה לילות,

והמתים אינן חיים אלא לשלשת ימים שנאמר ביום השלישי יקימנו נחיה לפניו,

וגם הנס הזה נעשה בסוף שלשה ימים לתעניתם הדא הוא דכתיב ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות...

(4) מדרש תנחומא (בובר) פרשת וירא סימן מו

ולמה ביום השלישי ולא ביום הראשון ולא ביום השני,

שלא יאמרו אומות העולם הממו והלך ושחט את בנו,

שאלו היה בדעתו לא היה שומע לו להקריב בנו, לכך ביום השלישי

(5) הושע ו, ב

יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו:

6 בראשית כב, ד

ביום השלישי וישא אברהם את-עיניו וירא את-המקום מרחק:

7 בראשית לד, כה

ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים ויקחו שני-בני-יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרפו ויבאו על-העיר בטח ויהרגו כל-זכר:

8 בראשית מב, זי-יח

ויאסף אתם אל-משמר שלשת ימים: ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את-האלהים אני ירא:

9 במדבר יט, יב

הוא יתחטא-כו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואס-לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר:

10 יונה ב, א

וימן ה' דג גדול לבלע את-יונה ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלשה לילות:

11 מל"א יב, ה, יב

ויאמר אליהם לכו עד שלשה ימים ושובו אלי וילכו העם: ויבאו ירבעם וכל-העם אל-ירבעם ביום השלישי כאשר דבר המלך לאמור שובו אלי ביום השלישי:

12 מל"ב כ, ה

שוב ואמרת אל-חזקיהו נגיד-עמי כדאמר ה' אלהי דוד אביך שמעתי את-תפלתך ראיני את-דמעתך הנני רפא לך ביום השלישי תעלה בית ה':

13 אסתר ה, א

ויהי ביום השלישי ותלבש את-המלכות ותעמוד בחצר בית-המלך הפנימית נכח בית-המלך והמלך יושב על-כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית:

14 עזרא ח, לא-לב

ונסעה מנדה אדוא בשנים עשר לחדש הראשון ללכת ירושלים ויד-אלהינו היתה עלינו ויצילנו מכף אויב ואורב על-הדרך: ונבוא ירושלים ונשב שם ימים שלשה:

15 שמות יט, א-כה

(א) בחדש השלישי לצאת בני-ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: (ב) ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחדשם ישראל נגד ה': (ג) ומשה עלה אל-האלהים ויקרא אליו ה' מן-ההר לאמור כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: (ד) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על-כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: (ה) ועתה אס-שמעו תשמעו בקולי ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגולה מכל-העמים כירלי כל-הארץ: (ו) ואתם תהיו לי ממלכת פהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל-בני ישראל: (ז) ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל-הדברים האלה אשר צוהו ה': (ח) ויענו כל-העם יחדו ויאמרו כל אשר-דבר ה' נעשה וישב משה את-דברי העם אל-ה': (ט) ויאמר ה' אל-משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם-בך יאמינו לעולם ויגד משה את-דברי העם אל-ה': (י) ויאמר ה' אל-משה לך אל-העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם: (יא) והיו נכנים ליום השלישי ביום השלישי יוד ה' לעיני כל-העם על-ההר סיני: (יב) והגבלת את-העם סביב לאמור השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצוהו כל-הנגע בהר מות יומת: (יג) לא-תגע בו יד כיר-סקול יסקול או-ירה יירה אס-בהמה אס-איש לא יהיה במשך היכל המה יעלו בהר: (יד) וירד משה מן-ההר אל-העם ויקדש את-העם וכבסו שמלתם: (טו) ויאמר אל-העם היו נכנים לשלשת ימים אל-הגשו אל-אשה: (טז) ויהי ביום השלישי בהיית הבקור ויהי קלית וברקים וענן כבוד על-ההר וקול שפר חזק מאד ויחדר כל-העם אשר במחנה: (יז) ויצא משה את-העם לקראת האלהים מן-המחנה ויתעבבו בתחתית ההר: (יח) ויהי סיני עשן כלו מפני אשר יוד עליו ה' באש ויעל עשנו בעשן הכבשן ויחדר כל-ההר מאד: (יט) ויהי קול השפר הזך ויחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול: (כ) וירד ה' על-הר סיני אל-ראש ההר ויעל משה: (כא) ויאמר ה' אל-משה רד העד בעם פן-יהרוסו אל-ה' לראות ונפל ממנו רב: (כב) וגם הפהנים הנגשים אל-ה' יתקדשו פן-יפריץ בהם ה': (כג) ויאמר משה אל-ה' לא יוכל העם לעלות אל-הר סיני כיר-אתה העדתה בנו לאמור הגבל את-ההר וקדשתו: (כד) ויאמר אליו ה' לך-רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל-יהרוסו לעלות אל-ה' פן-יפריץ בהם: (כה) וירד משה אל-העם ויאמר אליהם:

רעואל, יתרו וחובה How Many Men Were There In Tziphora's Family?

1 במדבר י

(כט) ויאמר משה לחבב בן-רעואל המדיני חתן משה נסעו אִנְחֵנו אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אִתּוֹ אֲתָן לְכֶם לְכָה אֲתָנוּ וְהִטְבַּנו לָךְ כִּי-הוּ דַבְּרָטוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:
 (ל) ויאמר אליו לא אלך כי אס-אל-ארצי ואל-מולדתי אלך: (לא) ויאמר אל-נא תעזב אתנו כיו על-כן ידעת חתנתנו במדבר והיית לנו לעינים: (לב) והיה כיו תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר יטיב ה' עמנו והטבנו לך:
 (2) אבן עזרא במדבר י, כט

...דרך המקרא לקרוא אבי הנערה ואחיה חותן...

3 שמות ב

(טז) וילכו מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את-הרהטים להשקות צאן אביהן: (יז) ויבאו הרעים ויגרשו ויקם משה וישען וישק את-צאנם: (יח) ותבאנה אל-רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום: (יט) ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם-דלה דלה לנו וישק את-הצאן: (כ) ויאמר אל-בנותיו ואין למה זה עבתן את-איש קראן לו ויאכל לחם: (כא) ויואל משה לשבת את-האיש ויתן את-צפרה בתו למשה: (כב) ותלד בן ויקרא את-שמו גרשם כיו אמר גר הייתי בארץ נכריה:

4 שופטים ד:א

וחבר הקינו נפרד מקיזן מבני חבב חתן משה ונט אהלו עד-אלון בעעננים אשר את-קדש:

5 שמות ג:א

ומשה היה רעה את-צאן יתרו חתנו כהן מדין ונהג את-הצאן אחר המדבר ויבא אל-הר האלהים חרבה:

6 שמות ד:ח

וילך משה וישבו אל-יתרו חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל-אתי אשר-במצרים ואראה העודם חיים ויאמר יתרו למשה לך לשלום:

7 שמות יח

(א) וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישׂראל עמו כיו הוציא ה' את-ישׂראל ממצרים: (ב) ויקח יתרו חתן משה את-צפרה אשת משה אחר שלוחיה: (ג) ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם כיו אמר גר הייתי בארץ נכריה: (ד) ושם האחד אליעזר כיו אלהי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה: (ה) ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל-משה אל-המדבר אשר-הוא חנה שם הר האלהים: (ו) ויאמר אל-משה אני חתנך יתרו בן אליהו ואשתך ושני בניה עמה: (ז) ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש-לרעהו לשלום ויבאו האהלה: (ח) ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודת ישׂראל את כל-התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם ה': (ט) ויחד יתרו על כל-הטובה אשר-עשה ה' לישראל אשר הצילו מיד מצרים: (י) ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את-העם מתחת יד מצרים: (יא) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל-האלהים כיו בדבר אשר זדו עליהם: (יב) ויקח יתרו חתן משה עלה ויבאים לאלהים ויבא אהרן וכלו וקני ישראל לאכל-לחם עם-חתן משה לפני האלהים: (יג) ויהי ממוחרת וישב משה לשפט את-העם ויעמוד העם על-משה מן-הבקר עד-הערב: (יד) וירא חתן משה את כל-אשר-הוא עשה לעם ויאמר מה-הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל-העם נצב עליך מן-הבקר עד-ערב: (טו) ויאמר משה לחתנו כיו-יבא אלי העם לדרש אלהים: (טז) כיו-יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעת את-חקי האלהים ואת-תורתיו: (יז) ויאמר חתן משה אליו לא-טוב הדבר אשר אתה עשה: (יח) נבל תפל גם-אתה גם-העם הזה אשר עמך כיו-כבר מומך הדבר לא-תוכל עשהו לבדך: (יט) עתה שמע בקלי איעצך והי אלהים עמך היה אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את-הדברים אל-האלהים: (כ) והזהרת אתהם את-החקים ואת-התורות והודעת להם את-הדרך ילכו בה ואת-המעשה אשר יעשו: (כא) ואתה תחזה מכל-העם אנשי-חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת: (כב) ושפטו את-העם בכל-עית והיה כל-הדבר הגדל יביאו אליך וכל-הדבר הקטן ישפוטוהם והקל מעליך ונשאו אתך: (כג) אם את-הדבר הזה תעשה ויצוך אלהים ויכלת עמך וגם כל-העם הזה על-מקמו יבא בשלום: (כד) וישמע משה לקול חתנו ועש כל אשר אמר: (כה) ויבחר משה אנשי-חיל מכל-ישׂראל ויתן אתם ראשים על-העם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת: (כו) ושפטו את-העם בכל-עית את-הדבר הקשה יביאו אל-משה וכל-הדבר הקטן ישפוטו הם: (כז) וישלח משה את-חתנו וילך לו אל-ארצו:

8 במדבר יב

(א) ויתדבר מרים ואהרן במשה על-אדות האשה הכשית אשר לקח כיו-אשה כשית לקח: (ב) ויאמרו הרק אך-במשה דבר ה' הלא גם-בנו דבר וישמע ה': (ג) והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על-פני האדמה: (ד) ויאמר ה' פתאם אל-משה ואל-מרים צאו שלשתכם אל-אהל מועד ויצאו שלשתם: (ה) וירד ה' בעמוד ענן ויעמד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם: (ו) ויאמר שמעו-נא דברי אס-יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתו-דע בחלום אדבר-בו: (ז) לא-כן עבדי משה בכל-ביתי נאמן הוא: (ח) פה אל-פה אדבר-בו ומראה ולא בחידות ותמנת ה' ביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה...:

9) דה"א א:כז

אָבְרָם הוּא אַבְרָהָם

10) בראשית לו:א

וְאֵלֶּה הַתְּלֻדוֹת עֵשָׂו הוּא אֲדָוִם:

11) בראשית לה:י

וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֱלֹהִים שְׂמֶךָ יַעֲקֹב לֹא יִקְרָא שְׂמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִסְיִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׂמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל: 12) בראשית מא:מה

וַיִּקְרָא פְּרַעֲזָה יַסְיִוֶסֶף צַפְנָת פַּעֲנָח

13) במדבר יג:טז

... וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ:

14) שופטים ז:א

וַיִּשָּׁם יִרְבֵּעַל הוּא גְדֵעוֹן

15) שמואל א יט:א

וַיִּדְבֹר שְׂאוּל אֶל־יִזְבֵּן בְּנוֹ וְאֶל־כָּל־עַבְדָּיו לְהַמִּית אֶת־דָּוִד וַיְהוֹנָתָן בֶּן־שְׂאוּל חָפֵץ בְּדָוִד מְאֹד: 16) שמואל ב יב:כד-כה

...וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה וְה' אָהָבוּ: וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנְּבִיא וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יְדִידִיָּה בְּעִבּוֹר ה': 17) אסתר ב:ז

וַיְהִי אִמָּן אֶת־הַדָּפָה הִיא אֶסְתֵּר

18) רש"י שמות ד

וַיִּשָּׁב אֶל יִתְרוֹ חַתְנָן... וּשְׁבַע שְׁמוֹת הֵיוּ לוֹ רְעוּאֵל, יִתְרוֹ, יִתְרוֹ, קִינִי, חוּבְבִי, חֶבְרִי, פוּטִיאל:

19) מדרש תנחומא (בובר) פרשת שמות סימן יא

וּתְבַאֲנָה אֶל רְעוּאֵל אֲבִיהֶם שְׁבַע שְׁמוֹת נִקְרְאוּ לוֹ, יִתְרוֹ, רְעוּאֵל, חוּבְבִי, [חֶבְרִי], קִינִי, פוּטִיאל.

20) פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) במדבר פרשת בהעלותך דף צט עמוד א

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחוּבְבִי בֶן־רְעוּאֵל. זֶה יִתְרוֹ. וּלְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ יִתְרוֹ שֶׁהוּתִיר פְּרִשָׁה אַחַת בַּתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכָּל הָעָם אֲנֹשֵׁי חֵיל. חוּבְבִי עַל שֶׁחִיבָב אֶת הַתּוֹרָה. בֶּן־רְעוּאֵל הַמְדִינִי וְלֵהֲלֹךְ הוּא אוֹמֵר וּתְבַאֲנָה אֶל רְעוּאֵל אֲבִיהֶן. מִלְּמַד שְׁקוֹרִין הַתִּינּוּקוֹת לְאֲבִי אֲבִיהֶן אֲבָא.

21) רש"י שמות יח

יִתְרוֹ - שְׁבַע שְׁמוֹת נִקְרְאוּ לוֹ רְעוּאֵל, יִתְרוֹ, יִתְרוֹ, חוּבְבִי, חֶבְרִי, קִינִי, פוּטִיאל. יִתְרוֹ, עַל שֶׁם שִׁיתֵר פְּרִשָׁה אַחַת בַּתּוֹרָה וְאַתָּה תַחֲזֶה. יִתְרוֹ לְכַשְׁנֵת גִּיּוֹר וְקִיִּים הַמְצוּת הוֹסִיפוּ לוֹ אוֹת אַחַת עַל שְׁמוֹ. חוּבְבִי שֶׁחִבְבַּ אֶת הַתּוֹרָה. וְחוּבְבִי הוּא יִתְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר מִבְּנֵי חוּבְבִי חוּתֵן מֹשֶׁה. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים רְעוּאֵל אֲבִיו שֶׁל יִתְרוֹ הִיָּה, וְמָה הוּא אוֹמֵר וּתְבַאֲנָה אֶל רְעוּאֵל אֲבִיהֶן, שֶׁהַתִּינּוּקוֹת קוֹרִין לְאֲבִי אֲבִיהֶן אֲבָא. בַּסְּפָרִי:

22) ספרי במדבר פרשת בהעלותך פסקא עח

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחוּבְבִי בֶן־רְעוּאֵל, חוּבְבִי הִיָּה שְׁמוֹ רְעוּאֵל הִיָּה שְׁמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּתְבַאֲנָה אֶל רְעוּאֵל אֲבִיהֶן כִּשְׁהוּא אוֹמֵר וְחֶבְרִי הַקִּינִי נִפְרַד מִקֵּין מִבְּנֵי חוּבְבִי חוּתֵן מֹשֶׁה חוּבְבִי הִיָּה שְׁמוֹ וְלֹא רְעוּאֵל הִיָּה שְׁמוֹ וְמָה ת"ל וּתְבַאֲנָה אֶל רְעוּאֵל אֲבִיהֶן מִלְּמַד שֶׁהַתִּינּוּקוֹת קוֹרִים לְאֲבִי אֲבִיהֶם אֲבָא ר"ש בֶּן מְנַסִּיא אוֹמֵר רְעוּאֵל הִיָּה שְׁמוֹ רִיעַ שֶׁל אֵל שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּבֹא אֲהָרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאכּוֹל לֶחֶם עִם חוּתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹקִים ר' דוֹסְתַאי אוֹמֵר קִינִי הִיָּה שְׁמוֹ וְלְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ קִינִי שֶׁפִּירֵשׁ מִמַּעֲשֵׂה קִינִי דְבַר שְׁמִקְנָאִים בּוֹ לְמִקּוּם שֶׁנֶּאֱמַר הִסְקֵנוּ בְּלֹא אֵל אוֹמֵר אֲשֶׁר שֶׁם מוֹשֶׁה סָמַל הַקְּנָאָה הַמְקַנָּה ר' יוֹסִי אוֹמֵר קִינִי הִיָּה שְׁמוֹ וְלְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ קִינִי שֶׁקִּנָּה אֶת הַשְּׂמִים וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַתּוֹרָה ר' יִשְׁמַעֵאל בְּר' יוֹסִי אוֹמֵר רְעוּאֵל הִיָּה שְׁמוֹ וְלְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ רְעוּאֵל שֶׁרִיעָה לֹאֵל שֶׁנֶּאֱמַר רִיעַךְ וְרִיעַ אֲבִיךָ אֵל תַּעֲזוּב ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוּחִי אוֹמֵר שְׁנֵי שְׁמוֹת הֵיוּ לוֹ חוּבְבִי וְיִתְרוֹ עַל שֶׁם שִׁיתֵר פְּרִשָׁה אַחַת בַּתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכָּל הָעָם וְהִלֵּא אָף בְּיַד מֹשֶׁה הֵיוּ מְסִינֵי שֶׁנֶּאֱמַר אִם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וַיִּצְוֶךָ אֱלֹהִים וְלְמָה נִתְעַלַּם מִעֵינֵי מֹשֶׁה לְתַלּוֹת זְכוֹת בְּזָכָאֵי כְּדִי שִׁיתְלֵה הַדְּבָר בִּיתְרוֹ חוּבְבִי עַל שֶׁם שֶׁחִיבָב אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא מִצִּינוּ בְּכָל הַגְּרָמִים שֶׁחִיבָבוּ אֶת הַתּוֹרָה כִּיתְרוֹ